THOMSON REUTERS FOUNDATION

28 TOO MANY
FGM...
let's end it.

ORCHID PROJECT

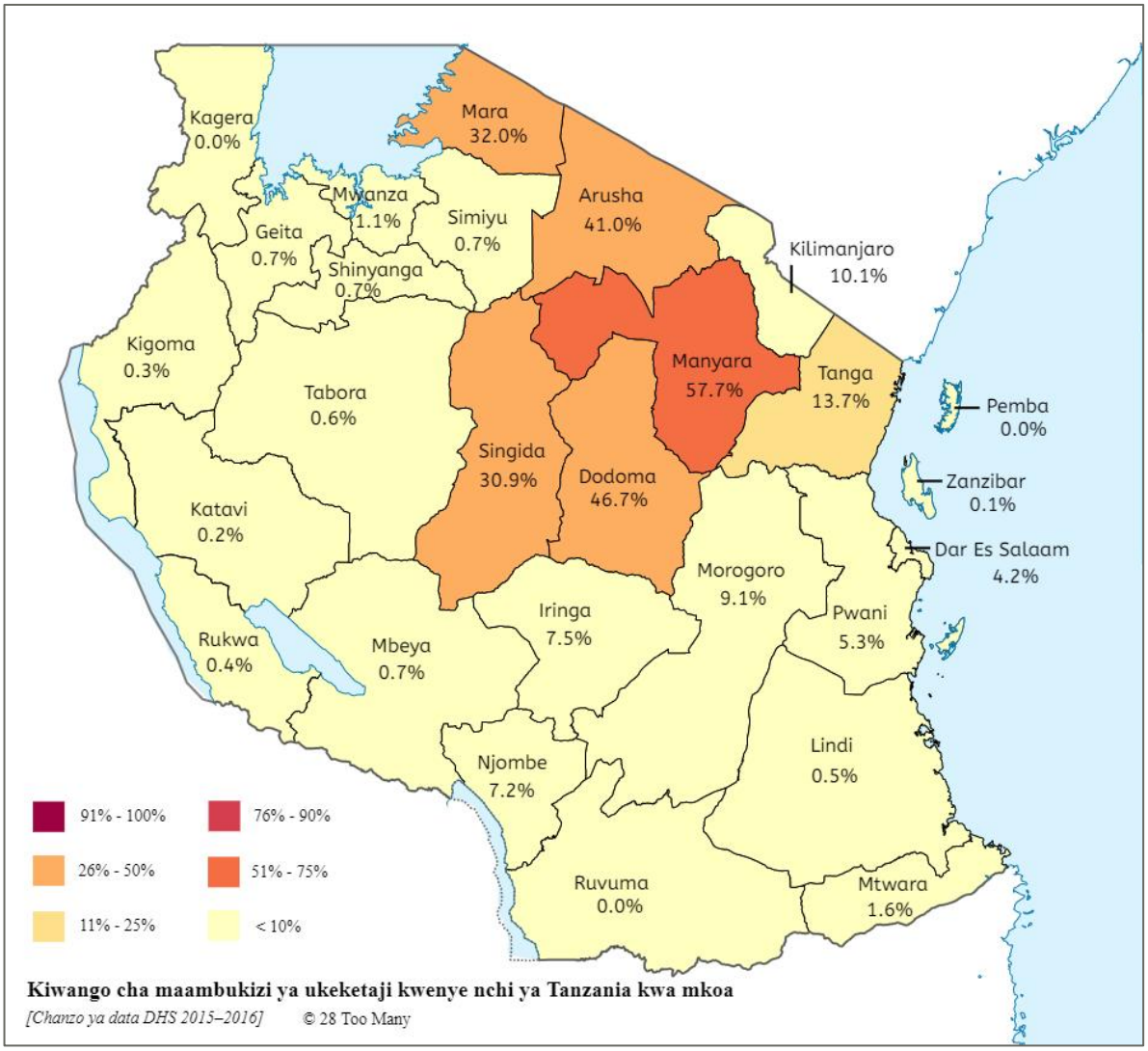

TANZANIA:
UKEKETAJI NA SHERIA

Mei 2018

Nchini Tanzania, kiwango cha maambukizi ya ukeketaji kwa wasichana na wanawake wenye umri wa miaka 15-49 ni asilimia 10

Mikoa iliyo na kiwango cha juu zaidi iko katikati na kaskazini mwa nchi.

- Wanawake kwa ujumla hupitia ukeketaji wakiwa watoto wachanga au baada ya miaka 13.
- 'Kata, nyama iliyoondolewa' ni aina ya kawaida ya ukeketaji iliyofanywa.
- Ukeketaji karibu mara yote inafanywa na watendaji wa jadi.
- Asilimia 95 ya wanawake ambao wamesikia mambo ya ukeketaji hawafikirii mazoezi hayo yanafaa kuendelea.

Chanzo cha data: Wizara ya Afya, Maendeleo ya Jamii, Jinsia, Wazee na Watoto (MoHCDGEC) [Tanzania Bara], Wizara ya Afya (MoH) [Zanzibar], Ofisi ya Taifa ya Takwimu (NBS), Ofisi ya Mwandishi Mkuu wa Serikali ya Serikali (OCGS), na ICF (2016) *Tanzania Demographic and Health Survey and Malaria Indicator Survey (* Utafiti wa Idadi ya Watu na Afya na Utambuzi wa Malaria Tanzania) (TDHS-MIS) 2015-16. Dar es salaam, Tanzania, na Rockville, Maryland, USA: MoHCDGEC, MoH, NBS, OCGS, na ICF. Inapatikana katika **https://dhsprogram.com/pubs/pdf/FR321/FR321.pdf.**

*Kwa habari zaidi juu ya FGM nchini Tanzania angalia **https://www.fgmcri.org/country/tanzania/**.*

Mfumo wa Kisheria wa Nchi

Muhtasari wa Mfumo wa Kisheria wa Kinyumbani nchini Tanzania	
Katiba inakataza wazi:	
X	Ukatili dhidi ya wanawake na wasichana
X	Vitendo Hatarishi
X	Ukeketaji wa uke wa kike
Sheria za kitaifa:	
X	Hutoa ufafanuzi wazi wa ukeketaji wa wanawake na wasichana.
✓	Inahalifisha utendaji wa ukeketaji wa wanawake na wasichana.
✓	Inahalifisha ununuzi, mpangilio na/au msaada wa vitendo vya ukeketaji.
X	Ina jinai ya kutofaulu kuripoti matukio ya ukeketaji.
X	Inajinai ushiriki wa wataalamu wa matibabu katika vitendo vya ukeketaji
X	Ina jinai uhalifu wa kuvuka mpaka ili kujihusisha na ukeketaji wa wanawake
✓	***Serikali ina mikakati iliopangwa kukomesha Ukeketaji wa wanawake na wasichana.***

Je! Ni sheria zipi zilizowekwa dhidi ya ukeketaji wa wanawake?

Maelezo ya jumla ya Mikataba ya Kimataifa na ya Kanda iliyosainiwa na kuridhiwa na Tanzania inaweza kupatikana katika Kiambatisho I cha ripoti hii.

Mifumo ya kisheria, Tanzania imejikita katika misingi ya sheria za Kiingereza; tathmini ya mahakama juu ya vitendo vya sheria tafsiri yake haijitoshelezi.

Ingawaje **Katiba ya Tanzania (1977)**[1] haijaweka wazi kumbukumbu za vitendo hatarishi dhidi ya ukeketaji wa wanawake, **Ibara ya 9** Inapendekeza kwamba ni jukumu la Taifa kuheshimu na kulinda haki za binadamu. Kutambua usawa wa haki za mwanamke na mwanaume na kuondoa aina yeyote ya ubaguzi. **Kifungu 13** Imeweka bayana usawa Inasema ‘watu wote wanahaki sawa na wapo chini ya sheria’ na inadai Nchi kutekeleza taratibu kwa kuweka bayana kwamba hamna mtu yeyote ananakiwa kupitia mateso, matendo yasiyo ya kibinadamu au vitendo vya kumdhalilisha mtu. ’ **Kifungu cha 16** pia kinasema,' Kila mtu anastahili heshima na kinga ya mtu wake 'na' faragha ya mtu wake '.

Sheria kuu inayohalalisha jinai nchini Tanzania ni Sheria ya Maalum ya Makosa ya Kijinsia 1998 (SOSPA), ambayo ilirekebisha Sehemu ya 169 ya Sheria ya Adhabu na inadhibiti ukeketaji kwa wasichana chini ya miaka 18. [2]

Kile Sheria Inashughulikia

Kifungu cha 21 cha SOSPA hakitoi ufafanuzi wa ukeketaji; kinaweka **Sehemu mpya 169A (1)** katika Nambari ya Adhabu inayozuia utendaji na ununuzi wa ukeketaji kama ifuatavyo:

> *21. kanuni ya adhabu, hii hapa imerekebishwa kwa kuingiza mara moja baada ya kifungu 169 Kama ifatavyo:*
>
> *169A- kupuuzwa au kutelekezwa kwa njia inayoweza, kumsababishia mateso au kuumia kiafya, pamoja na kuumia, au kupotea, kuona au kusikia, au kiungo au kiungo cha mwili au shida ya akili, hufanya kosa la ukatili kwa watoto.*Kwa hiyo, mtu yeyote anaefanya ukeketaji wa mtu chini ya miaka 18, ambaye yuko chini ya uangalizi atachuliwa hatua. [3]

Kwa hivyo, mtu yeyote anayefanya ukeketaji kwa mtu chini ya umri wa miaka 18 ambaye yuko chini ya ulinzi, malipo, au utunzaji atapewa adhabu.

Kushindwa kuripoti ukeketaji ambao umefanyika au umepangwa haujashughulikiwa moja kwa moja chini ya sheria hii.

Kwa kuongezea, **Kifungu cha Sheria ya Mtoto 2009**[4] kumlinda mtu ambaye yuko chini ya miaka 18, na **Ibara 13(1)** Ni kosa la jinai 'kumsababishia mtoto mateso , au adhabu za kikatili, matendo yasiyo ya kibidamu au vitendo vya kumdhalilisha ambavyo ni pamoja na mazoea ya tamaduni ambazo hazina utu au zinasababisha maumivu kimwili na kiakili kwa mtoto' kama Sheria inayomlinda mtoto, **Ibara 18** inaruhusu pia mahakama kutoa amri ya huduma au amri ya huduma ya mda mfupi au kumuondoa mtoto kwenye hali yeyoye hatarishi.

Ukeketaji wa matibabu

Kuenea kwa ukeketaji unaotibiwa unaonekana kuwa mdogo mno nchini Tanzania: takriban asilimia 1-2 ya wanawake na wasichana wanadhaniwa kukatwa na mtaalamu wa afya.

SOSPA, chini ya **Kifungu 169A**, hairejelei ukeketaji uliofanywa na mtaalamu wa Afya au kituo cha Afya.

Kushugulikia matibabu haramu, hivyo hivyo, **Sheria ya 2016 Matibabu**[5]**, Wahudumu wa Neno, washirika na wataalamu wa Afya** inafafanua ukiukwaji wa Sheria na wataalamu wa Afya **kifungu cha 3** 'Daktari ameshuka kwango kwa kukiuka taratibu zilizopangwa miongoni mwawachama wa kitaalamu, na ukiukwaji huo unachukuliwa kua haukubariki na aibu ya kitaaluma .' ingawaje sheria hii haihusishi vitendo hatarishi kama vile ukeketaji, chini ya **Kifungu cha 6 and 7** Inaipa nguvu Baraza la matibabu kuanzisha chini ya sheria kukuza na kutekeleza maadili yakimatibabu pia 'tahadhari, lawama, kusitisha kazi, kufuta kwenye orodha, baada ya kuonekana na hatia na kukutia hatiani kwa kosa la kitaaluma. Hii inamjumuisha mtu yeyote anaejipunguzia heshima na uadilifu wa kitaaluma

Mwaka 1995 Chama cha Madaktari Tanzania kilichapisha ***Kanuni za Mwongozo kuhusu Maadili ya Tiba na Haki za Binadamu nchini Tanzania*** **(1995)**[6]. Hati hii inabainisha chini ya **Kanuni ya 7 (juu ya 'Huduma ya Matibabu kwa Vikundi vilivyo katika Mazingira Hatarishi na Walio na Udhaifu')** kwamba 'hatari kwa afya ya mtoto wa kike ni pamoja na mazoea mabaya ya jadi kama vile ukeketaji' na inahitaji madaktari 'kufunua hatari za mazoea kama hayo kwa Lengo la kubadilisha imani na mitazamo kama hiyo inayowaunga mkono. ’Zaidi ya hayo, marejeleo ya majukumu ya waganga kuzuia ukeketaji yamefanywa katika **Kanuni ya 11 (juu ya 'Kukuza Afya na Tiba ya Kuzuia')**, ambayo inasema kwamba wanapaswa" kutafuta, kupitia ushiriki wa jamii, kurekebisha tabia mbaya za kijamii kama vile ndoa za mapema, ukeketaji wa wanawake, ambao una athari mbaya kwa afya ya wanawake.

Ukeketaji wa Wanawake Na Wasichana Nje ya Mipaka ya Nchi

Katika baadhi ya nchi ambapo ukeketaji umekuwa haramu, tabia hiyo imekuwa ikitupiliwa mbali na kupuuzwa nje ya mipaka ili kuepuka kushtakiwa. Tanzania inashiriki mipaka na nchi zingine ambapo uwepo na utekelezaji wa sheria za kupinga ukeketaji hutofautiana, pamoja na Kenya na Uganda. Harakati za familia kuvuka mipaka kufanya ukeketaji bado ni changamoto ngumu kwa kampeni ya kukomesha ukeketaji Afrika Mashariki, na wanawake na wasichana wanaoishi katika jamii za mipakani wanaweza kuwa katika hatari zaidi.

Kulingana na ripoti za vyombo vya habari, harakati za kuvuka mpaka kwa ukeketaji bado zinaendelea kati ya Tanzania na Kenya. Katika jamii ya Wakuria, kwa mfano, wakeketaji wanaripotiwa kuendelea kuvuka kutoka Kenya kwa sababu kwamba sheria nchini Tanzania haijawajibika vilivyo na wanaweza kuepukana na mashtaka.[7]

Wakati polisi wanafanya kazi na wenzao wa Kenya kushughulikia harakati hizi (kwa mfano, katika eneo Maalum la Tarima / Rorya)[8], sheria ya kitaifa ya sasa nchini Tanzania inashindwa kuunga mkono juhudi hizi kwa kutoshughulikia ukeketaji mpakani. **Sehemu ya 169A** haihalifishi dhahiri wala kuadhibu ukeketaji unaofanywa au na raia wa Tanzania katika nchi zingine. Hata hivyo, **Kifungu cha 6 (b) cha Kanuni za Adhabu za Tanzania** kinasema kwamba mamlaka ya Mahakama ya Tanganyika kwa madhumuni ya Kanuni hiyo yanahusu ‘kosa lolote linalofanywa na raia wa Tanganyika, mahali popote nje ya Tanganyika.’[9]

Adhabu

Sehemu mpya ya 169A (2) katika Sheria ya Adhabu, kama ilivyoelezwa katika **kifungu cha 21 cha SOSPA,** inaweka adhabu zifuatazo kwa mtu yeyote anayefanya na kupata ukeketaji nchini Tanzania:

- Kifungo kisichopungua miaka mitano na kisichozidi miaka 15;
- Faini isiyozidi shilling laki 300,000 (takriban dola za kimarekani 135); au
- Kufanya vyote faini na kifungo.

Mhalifu pia ataamriwa kulipa fidia kwa mwathiriwa wa uhalifu wa kiasi kilichoamuliwa na korti. Kwa kuongezea, mtu yeyote anayekiuka Kifungu cha 13 (1) cha Sheria ya Mtoto ya 2009 atafutwa chini ya Kifungu cha 14 atawajibika kwa faini isiyozidi shilingi milioni tano (takriban Dola za Marekani 2,200), au kifungo cha muda isiyozidi miezi sita, au zote mbili.

Sheria ya ukeketaji wa Mkoa

Mnamo mwaka wa 2016 Jumuiya ya Mashariki ya Afrika (ambayo ni pamoja na Kenya, Rwanda, Sudan Kusini, Tanzania na Uganda) iliiandaa **Sheria ya Umoja wa Mataifa ya Mashariki ya Afrika Mashariki** (*Sheria ya Afrika Mashariki*)[10] ili kukuza ushirikiano katika mashtaka ya wahalifu wa ukeketaji wa wanawake na wasichana kwa kuzingatia sheria, sera na mikakati ya kumaliza ukeketaji kanda nzima. Sheria ya Jumuia ya Nchi za Afrika Mashariki inalenga kupanua ufahamu kuhusu hatari za ukeketaji na kutoa ushirikiano wa habari, utafiti na takwimu.

Sheria ya Jumuiya ya Afrika Mashariki inafafanua ukeketaji katika **kifungu cha 2** kama 'taratibu zote zinazojumuisha kuondoa kabisa au sehemu ya siri ya uke wa nje, au jeraha lingine kwa kiungo cha kike kwa sababu zisizo za matibabu' na inaweka malengo yake katika **kifungu cha 3,** ambacho ni pamoja na (a kukataza ukeketaji kama 'uhalifu wa kitaifa' kwa nchi wanachama, **(b)** kuweka adhabu ndogo kwa ukeketaji, **(c)** kuanzisha taasisi za kukuza ushirikiano na **(d)** kuandaa na kuoanisha sera, sheria, mikakati na mipango ya kushtaki wahalifu, kuzuia ukeketaji na kutoa huduma kwa wahanga na wasichana walio katika hatari ya ukeketaji.

Yaliyomo katika sheria ya mkoa ni sawa na Sheria ya Ukeketaji ya Kenya ya 2011 na inaweka adhabu zifuatazo katika Sehemu ya II (Ukeketaji na Makosa Yanayohusiana):

- **Kifungu cha 4 (1)** - Utekelezaji wa ukeketaji una adhabu ya kifungo kisichopungua miaka mitatu;
- **Vifungu 4 (2) & (3)** - ukeketaji wa 'kuchochewa' hubeba adhabu ya kifungo cha maisha. Ukeketaji 'umesababishwa' hutokea iwapo utaratibu huo unasababisha kifo au ulemavu wa mwathiriwa, au ikiwa ameambukizwa Virusi Vya Ukimwi, au ikiwa mhalifu ni mzazi, mlezi au mfanyakazi wa afya;
- **Kifungu cha 10** - mtu yeyote atakayetumia lugha ya dharau au matusi au kumkejeli mwanamke (au mwenzi wake wa kiume) kwa kufanya au kutofanya ukeketaji atafungwa kwa muda usiopungua miezi sita;
- **Kifungu cha 11** - kifungo kisichopungua miaka mitatu au faini isiyopungua dola za Kimarekani 1,000, au zote mbili, inatumika kwa mtu yeyote anayepata, kusaidia, au kuhimili zoezi la Ukeketaji (chini ya **kifungu cha 5**), kushiriki katika ukeketaji wa mpakani chini ya **kifungu cha 6**), kutumia majengo ya ukeketaji (chini ya **kifungu cha 7**), kuwa na vifaa vya kukata au vifaa (chini ya **kifungu cha 8**) au kutoripoti ukeketaji ambao umefanyika, unafanyika au umepangwa (chini ya **kifungu cha 9**).

Hatua zaidi za kinga zimewekwa katika **Ibara ya 12**, ambayo inasema kwamba fidia inaweza kutafutwa kutoka kwa mhalifu kwa mhasiriwa wa ukeketaji, na katika **Ibara ya 13**, ambayo chini yake, ikiwa wanachama wa Jimbo la EAC wameridhika kuwa msichana au mwanamke yuko katika hatari ya kufanyiwa Ukeketaji, wanaweza kutoa maagizo ya ulinzi.

Sehemu ya IV (Masharti anuwai) ya Sheria ya Jumuia ya Nchi za Afrika Mashariki inahitaji mataifa wanachama kupitisha sheria kamili za ukeketaji na kuingiza katika rasilimali za kitaifa za bajeti ya kulinda wanawake na wasichana kutokana na ukeketaji, kutoa huduma za msaada kwa waathirika, na kufanya mipango ya elimu na uhamazishaji juu ya hatari za ukeketaji. Hifadhidata ya kikanda juu ya ukeketaji ya kuvuka mipaka itaanzishwa, ikiungwa mkono na ubadilishanaji wa ujasusi wa jinai, mafunzo ya wafanyakazi

muhimu na uimarishaji wa usalama wa mipakani. Hatimaye, sheria inasema katika Ibara ya 16 Sheria hii itachukua nafasi ya kwanza kuliko sheria zingine za Jimbo la Washirika ambazo vifungu vyake vinahusiana na '(i.e. adhabu zinaweza kuwa kubwa kuliko zile ambazo sasa zipo katika nchi wanachama).

Utekelezaji wa Sheria

Kesi

Utekelezaji wa sheria ya kupinga ukeketaji wa wanawake na wasichana Tanzania imekua inatofautiana, na kuna ukosefu wa taarifa ya habari kamili juu ya idadi ya kesi zilizofikishwa kortini na matokeo ya mashtaka yoyote. Imeripotiwa kuwa vituo vingi vya polisi havina kumbukumbu za kutosha juu ya kesi za ukeketaji na jambo hili linadhoofisha juhudi za kutokomeza tabia hiyo. [11] Ukosefu wa ushahidi na shinikizo za kijamii kwa wahasiriwa mara nyingi inamaanisha kesi zinaondolewa kabla ya kufika kortini au mashahidi wanashindwa kutokea.

Ripoti ya vyombo vya habari katika miaka michache iliyopita zinaonyesha kuwa polisi katika wilaya za kaskazinu mwa Tanzania kama vile mkoa wa Mara, wamewakamata watu kadhaa katika 'msimu wa kukata' wa Desemba. Mifano ni pamoja na:

- Desemba 2013: polisi wa kaskazini mwa Tanzania walivunja sherehe za ukeketaji zisizo halali na kuwakusanya watu 38 wakiwamo ngariba 7, wasichana 21 na wazazi wao. Wengine walitakiwa kutokea mahakamani, lakini hakukuwa na taarifa zaidi zilizopo juu ya kesi hizo. [12]
- Desemba 2016: wanawake wanane walikamatwa na kushtakiwa kwa kutekeleza ukeketaji kwa mamia ya wasichana katika Wilaya ya Tarime. [13]
- Desemba 2016: wanawake wawili walishtakiwa kwa kosa la ukeketaji wa msichana wa miaka 14 katika Wilaya ya Serengeti. Wanawake hao nyanya yake na mkataji walihukumiwa kifungo cha miaka mitatu gerezani na faini ya shilingi laki 300,000 kila mmoja na wakaamrishwa kufidia kijana mwathirika milioni 2 kila moja ile kukamilisha hukumu.[14]
- Januari 2017: mama mmoja wa umri wa miaka 16 na nyanya yake walikamatwa mkoa wa Manyara baada ya kifo msichana mchanga aliyezaliwa na kufanyiwa ukeketaji na mwanamke wa makamo akiwa na siku tano. Hamna maelezo Zaidi ya kesi yanayojulikana kwa sasa.[15]

Mamlaka na Mikakati husika ya Serikali

Wizara ya Afya, Maendeleo ya jamii, Jinsia, Wazee na Watoto inamajukumu na maswala yanayohusiana na unyanyasaji wa wanawake na wasichana Tanzania. Inamikakati yakukabiliana namatendo hatarishi, kamavile ukeketaji, ndoa za utotoni, imeweka bayana **Mpango WaTaifa Hatua za Kukomesha Unyanyasaji dhidi ya Wanawake na Watoto 2017–2022**[16]. Imeweka bayana hatua za kuchukua kukomesha ukeketaji, unajumuisha mkakati wa maendeleo ya mawasiliano na kampeni za uhamasishaji wakiwajumuisha viongozi wa dini na wenye ushawishi na watengeneza sera 'kukuza imani na maadili chanya na kushugulikia usawa wa jinsia ' kupitia majadiliano katika jamii ,ukusanyaji data na mafunzo ya mikoa yote kumi. Kuusiana na sheria, nia ya mikakati kushirisha jeshi la polisi na mamlakai ya serikari ya mtaa kufatilia kwa umakini kesi za ukeketaji.

Serikali inafanya kazi kwa kushirikiana na mashirika mbali mbali ya kimataifa na ya kitaifa, ikiwa ni pamoja na **Muungano wa Tanzania dhidi ya ukeketaji.** Wanachama, kama **Mtandao Dhidi ya Ukeketaji wa Kike**, hufanya hatua kadhaa, pamoja na kampeni za uhamasishaji na semina za mafunzo katika jamii zinazofanya mazoezi. Pia hufanya makazi salama kwa wasichana wanaokimbia ukeketaji na hufundisha polisi wa mitaa na mahakimu ili kuhakikisha sheria inaeleweka na mfumo wa haki unapatikana kwa wanajamii wote (kupitia kuanzishwa kwa 'Dawati za Jinsia za Polisi' katika ngazi za mkoa na wilaya). [17]

Mikakati mingine ya kupambana na ukeketaji ni pamoja na kuanzishwa kwa kozi juu ya uzuiaji wa ukeketaji kwa wanafunzi wa tiba, afya na sayansi ya jamii katika vyuo vikuu vitatu. [18]

Uchunguzi wa Asasi za Kiraia

Ingawa data zilizopo zinaonyesha mwelekeo wa polepole kuelekea kiwango cha chini cha ukeketaji kati ya wanawake wadogo nchini Tanzania kujibu juhudi za serikali na asasi za kiraia[19], bado kuna wasiwasi juu ya ufanisi mdogo na utekelezaji wa sheria ya kupambana na ukeketaji, pamoja na:

- Ujuzi wa Sheria usiotosha;
- Rasilimali polisi isiyofaa na mbinu duni za uchunguzi;
- Kusita kwa waathiriwa kutoa ushahidi dhidi ya wanafamilia na wanajamii;
- Hongo ya viongozi wa mitaa na wanachama wa mahakama kuondoa kesi;
- Vitisho vya vurugu kutoka kwa jamii dhidi ya uingiliaji wa polisi; na
- Mbinu mpya zinazochukuliwa ili kuzuia kushtakiwa, pamoja na kukata wasichana wachanga. [20]

Asasi za kiraia pia zinabaini kuwa sheria inashindwa kusaidia wasichana ambao wako katika hatari ya ukeketaji katika maeneo ya vijijini na ambao wanaendelea kukimbia na kutafuta hifadhi katika makao. Polisi na maafisa wa korti wanahitaji mafunzo ya kutosha kushughulikia kesi za ukeketaji, na kuna ulazima wa uchunguzi na mashtaka kuharakishwa na ulinzi wa kutosha kwa waathiriwa na mashahidi kutolewa. Asasi za kiraia pia zinahimiza kuimarishwa sheria za kitaifa juu ya ukeketaji mpakani kusaidia juhudi za polisi na kuwakatisha tamaa wakeketaji wa Kenya kufanya mazoezi nchini Tanzania ili kuepuka kushtakiwa.

Kumekuwa na wito pia kwa Serikali kurekebisha sheria ili kuwalinda wanawake na wasichana wa kila kizazi, sio tuh wale pekee walio chini ya miaka 18. [21] Sheria hiyo pia imeundwa kwa njia ambayo inawaajibisha jinai kwa wale tu ambao ni wazazi, walezi au walezi juu ya msichana na, kwa hivyo, inamaanisha kuwa wale walio karibu zaidi na mwathiriwa ndio wanaoweza kukabiliwa na mashtaka ya jinai.[22] Hii imeleta changamoto kadhaa wa kadhaa yenyewe na haionyeshi ukweli kwamba wahusika wote wa ukeketaji wanapaswa kuadhibiwa, pamoja na wakeketaji wa jadi na mtu yeyote anayewasaidia.

Sheria ya kitaifa kwa sasa haihalifishi utumizi wa lugha za dharau dhidi ya wanawake ambao hawajakeketwa, ingawa hii inashughulikiwa katika Sheria ya Jumuiya ya Afrika Mashariki. Walakini, pamoja na ulinzi kutoka dhidi ya lugha ya matusi, wanawake na wasichana ambao hawajakatwa (na familia zao) wanapaswa pia kulindwa na sheria kutoka kwa aina zote za vitisho na vitendo vinavyowatenga kutoka kwa jamii, pamoja na shughuli za kifamilia na za jamii.

Hitimisho na Mapendekezo ya Uboreshaji

Hitimisho

- **Kifungu cha 21 cha SOSPA**, ambacho kiliingiza **Ibara cha 169A** katika Sheria ya Adhabu, kinatia jinai na kuadhibu utendaji wa ukeketaji kwa wasichana walio chini ya umri wa miaka 18 na mtu yeyote ambaye ana ulezi au utunzaji wa msichana. Hata hivyo, haitoi ufafanuzi wazi wa ukeketaji, wala haishughulikii wazi ukeketaji wa matibabu, ukeketaji wa kuvuka mpakani, au kutoripoti ukeketaji..
- Utimizaji na Utekelezaji wa sheria umebakia dhaifu hasa maeneo ya vijijini Tanzania, ambapo liwango cha maambukizi imebaki kuwa juu, na kesi nyingi haziendelei kupitia korti. Kuna ukosefu wa rasilimali za polisi, mafunzo ya kutosha, na ushahidi ulioandikwa, na maarifa ya sheria bado ni duni.
- Harakati za kuvuka mpaka kati ya Kenya na Tanzania bado ni changamoto kubwa.
- Ingawaje pengo kubwa limebakia kwenye sheria za Taifa, serikari ya Tanzania, kama mwanachama wa ushirika wa Afrika Mashariki, unaweza ukasonga mbele na kutimiza kikamilifu sheria za EAC iliyowekwa 2016. Hii inachukua utangulizi zaidi ya sheria za Taifa na kwa kina zaidi vipande vya sheria kukabiliana na ukeketaji na kukuza ushiriki wa kuvuka mipaka.

Mapendekezo ya Uboreshaji

Sheria za Taifa

- Kama mwanachama wa Jumuiya ya Afrika Mashariki, Tanzania inapaswa kutekeleza kikamilifu Sheria ya Jumuiya ya Afrika Mashariki (ambayo inachukua nafasi ya kwanza kuliko sheria ya kitaifa) kukabiliana na ukeketaji.
- Sheria yenyewe ya kitaifa inaweza pia kuimarishwa kwa kuonyesha yaliyomo kwenye Sheria ya Jumuiya ya Afrika Mashariki na kuhakikisha ulinzi kwa wanawake na wasichana wa kila kizazi na adhabu kwa wahusika wote, pamoja na wataalamu wa matibabu. Wale wahasiriwa ambao wanashinikizwa na jamii kukubali ukeketaji hawapaswi kuadhibiwa zaidi.
- Sheria ya Taifa inaitaji maelezo ya kina kuhusu ukeketaji wa kuvuka mipaka ya Nchi na kushindwa kutoa taarifa za kitendo cha ukeketaji au unavyopangwa kufanyika.
- Sheria inatakiwa kulinda wanawake na wasichana ambao hawajakatwa (na familia zao) dhidi ya lugha za matusi na vitendo vinavyohusiana na kuwatenga kwenye shughuli za kijamii.
- Sheria inapaswa kupatikana kwa watu wote kwenye jamii na iwe rahisi inaeleweka kwenye lugha ya mtaani.

Utekelezaji wa Sheria

- Ufuatiliaji wa kutosha na kuripoti kesi za ukeketaji nchini Tanzania ingeboresha ufanisi na kuwajulisha watunga sera, mahakama, polisi, asasi za kiraia, na wale wote wanaofanya kazi kutekeleza na kutekeleza sharia.
- Programu za kupambana na ukeketaji zinapaswa kusambaza habari wazi, rahisi kueleweka, na habari sahihi karibu na sheria.
- Kuna haja ya kuwa na mwelekeo wa kuimarisha zaidi ushirikiano katika mipaka ambapo shughuli haramu zinaendelea kufanyika.
- Kuongezeka kwa ushiriki wa viongozi wa mitaa na wa dini katika elimu inayohusu sheria inapaswa kuhimizwa, pamoja na elimu juu ya majukumu yao na umuhimu wa sheria katika kulinda wanawake na wasichana katika jamii zao.
- Majaji na polisi wa eneo wanahitaji msaada wa kutosha na mafunzo karibu na sheria na taratibu za utekelezaji. Wanapaswa kuhimizwa kutumia kikamilifu hukumu zilizotolewa na sheria.
- Korti zinaweza kuhamasishwa kuhakikisha mashtaka yoyote yanayohusiana na ukeketaji yanaripotiwa wazi, pamoja na vyombo vya habari vya ndani kama vile redio ya jamii, na kupatikana kwa lugha za asili.
- Kuna uhitaji waKuongeza msaada wakulinda waathrika namashahidi wa kesi za ukeketaji.
- Ambapo viwango vya kusoma na kuandika viko chini, habari karibu na sheria inahitaji kutolewa kupitia njia tofauti za media na rasilimali, haswa katika maeneo ya vijijini, ambapo wasichana wako katika hatari kubw.
- Ripoti ya lazima ya visa vya ukeketaji na wafanyikazi wa matibabu katika hospitali na vituo vya afya vinaweza kuzingatiwa.
- Ambapo hazipatikani kwa sasa na hitaji limetambuliwa, hatua sahihi za ulinzi (kwa mfano, simu za dharura za simu au hifadhi) zinapaswa kuwekwa kwa wasichana walio katika hatari ya ukeketaji.

Kiambatisho I: Mikataba ya Kimataifa na Kikanda

TANZANIA	Imesainiwa	Imethibitishwa	Imepunguzwa	Wasioridhishwa na ripoti?
Kimataifa				
Mkataba wa Kimataifa juu ya Haki za Kiraia na Kisiasa (1966) (ICCPR)			✓ 1976	
Mkataba wa Kimataifa juu ya Haki za Kiuchumi, Jamii na Utamaduni (1966) (ICESCR)			✓ 1976	
Mkataba wa Kutokomeza Aina Zote za Ubaguzi Dhidi ya Wanawake (1979) (CEDAW)	✓ 1980	✓ 1985		
Mkataba Dhidi ya Mateso & Nyingine ya Ukatili, Matibabu ya Kibinadamu au ya Kudhalilisha au Adhabu (1984) (CTOCIDTP)				Haujasainiwa
Mkataba wa Haki za Mtoto (1989) (CRC)	✓ 1990	✓ 1991		
Mkoa				
Hati ya Kiafrika ya Haki za Binadamu na Watu (1981) (ACHPR) (Mkataba wa Banjul)	✓ 1982	✓ 1984		
Mkataba wa Kiafrika juu ya Haki na Ustawi wa Mtoto (1990) (ACRWC)	✓ 1998	✓ 2003		
Mkataba wa Kiafrika juu ya Haki za Binadamu na Watu juu ya Haki za Wanawake Barani Afrika (2003) (ACHPRRWA) (Itifaki ya Maputo)	✓ 2003	✓ 2007		

'Sahihi': mkataba unasainiwa na nchi baada ya mazungumzo na makubaliano ya yaliyomo kwenye mkataba.

'Iliyothibitishwa': baada ya kusainiwa, mikataba lazima ithibitishwe (i.e kukubaliwa Kwa kiwango cha utaratibu wa sheria kitaifa) ili kuwa na ufanisi kisheria katika nchi hiyo.

'Imekubaliwa': wakati nchi imethibitisha mkataba ambao tayari umeshajadiliwa na majimbo mengine.

#NOFGM

© Orchid Project & 28 Too Many 2018

Version 2, 2026

research@orchidproject.org

1 The United Republic of Tanzania (1977) *The Constitution of the United Republic of Tanzania of 1977*. Available at https://www.wipo.int/edocs/lexdocs/laws/en/tz/tz008en.pdf
2 The United Republic of Tanzania (1998) *The Sexual Offence Special Provisions Act 1998*. Available at https://www.tanzania.go.tz/egov_uploads/documents/The_Sexual_Offence_Special_Provisions_Act,_4-1998_sw.pdf
3 *Ibid*., p.14.
4 *The Law of the Child Act* (2009). Available at https://tanzlii.org/tz/legislation/act/2009/21-0
5 The United Republic of Tanzania (2016) *The Medical, Dental and Allied Health Professionals Act, 2016.* Available at http://parliament.go.tz/polis/uploads/bills/1478781466-A%20BILL-THE%20MEDICAL,%20DENTAL%20AND%20ALLIED%20HEALTH%20PROFESSIONALS%20ACT,%202016%20_FOR%20PRINTING_%20PRINT.pdf.
6 Medical Association of Tanzania (1995) *Guiding Principles on Medical Ethics and Human Rights in Tanzania*.
7 Martin Rwamba (2018) 'Tanzania urged to strengthen anti-FGM laws to discourage Kenyan circumcisers', *The Star*, 24 April.
8 Beldina Nyakeke (2016) 'Kenya, Tanzania police team up against FGM', *The Citizen*, 4 December. Available at https://allafrica.com/stories/201612050060.html
9 *Tanganyika: the former sovereign state (1961–1964), comprising the mainland part of present-day Tanzania.*
10 The East African Community (2016) *The East African Community Prohibition of Female Genital Mutilation Bill, 2016*. Available at http://www.eala.org/documents/view/the-eac-prohibition-of-female-genital-mutilation-bill2016.
11 Camilla Yusuf and Yonatan Fessha (2013) 'Female genital mutilation as a human rights issue: Examining the effectiveness of the law against female genital mutilation in Tanzania', *African Human Rights Law Journal*, (2013) 13 pp.356–382. Available at http://repository.uwc.ac.za/xmlui/bitstream/handle/10566/1344/YusufFemaleGenital2013.pdf;sequence=1
12 BBC News (2013) *Tanzania police raid FGM ceremony in Same district*, 17 December. Available at http://www.bbc.co.uk/news/world-africa-25422612.
13 Mugini Jacob (2016) 'Tanzania: Eight Women Arrested Over Female Genital Mutilation Practice', *allAfrica*, 21 December. Available at https://hakipensheni.blogspot.com/2016/12/eight-women-arrested-over-fgm-practice.html
14 - CGTN Africa (2016) *Two women face prison in Tanzania for performing FGM on teenage girl*, 20 December. Available at https://www.youtube.com/watch?v=ivCWFz9_iIE.
- Louis Kolumbia (2017) 'Report: More than 4,000 girls saved from FGM in Serengeti ', *The Citizen*, 7 May. Available at https://allafrica.com/stories/201705080124.html
15 Kizito Makoye (2017) 'Baby girl dies in Tanzania after FGM by great-grandmother', *Reuters*, 1 February. Available at https://www.reuters.com/article/us-tanzania-fgm/baby-girl-dies-in-tanzania-after-fgm-by-great-grandmother-idUSKBN15F2DB.
16 The United Republic of Tanzania (2016) *National Plan of Action to End Violence Against Women and Children in Tanzania 2017/18 – 2021/22*. Available at https://www.unicef.org/tanzania/reports/national-plan-action-end-violence-against-women-and-children-tanzania-20178-20212
17 The Network against Female Genital Mutilation (2017) *Law Enforcers Ending FGM & Abuse*. Available at http://www.nafgemtanzania.or.tz/index.php/what-we-do/law-enforcement.
18 Chris Havergal (2015) 'Tanzanian universities combat female genital mutilation', *Times Higher Education World University Rankings*, 7 December. Available at https://www.timeshighereducation.com.
19 *For further information see https://www.28toomany.org/tanzania/.*
20 Legal and Human Rights Centre (2017) *Anti-FGM Coalition Vows to End the Practice in Tanzania*, 2 November. Available at http://www.humanrights.or.tz/posts/b/News/anti-fgm-coalition-vows-to-end-the-practice-in-tanzania.
21 Gadiosa Lamtey (2017) 'Tanzania: Fresh FGM Concerns Raised', *The Citizen*, 25 September. Available at https://abovewhispers.com/2017/09/26/fresh-fgm-concerns-raised/
22 Camilla Yusuf and Yonatan Fessha, *op. cit.*, p.378.

Cover image: Aleksandar Todorovic (2014) *Masai women with traditional ornaments, review of daily life of local people on February 9, 2014. Tanzania*. Shutterstock photo ID: 187549787.

Please note that the use of a photograph of any girl or woman in this report does not imply that she has, nor has not, undergone FGM/C.

Taarifa hii imeandaliwa kwa ushirikiano na TrustLaw, msingi ya kitaifa Thomson Reuters, huduma ya pendekezo in-ayokutanisha makampuni ya kisheria na timu za Kisheria kwa kampuni zisizo za kiserikali na kampuni zisizo za kija- mii zinayoshughulika kuunda mabadiliko ya kijamii na mazingira.

Taarifa katika ripoti hii imeandaliwa kwa ushirikiano na Reed Smith kutoka kwenye nyaraka zinazopatikana hadharani na ni kwa madhumuni ya jumla ya habari tu. Imeandaliwa kama kazi ya utafiti wa kisheria peke yake na haipaswi kutegemewa kama ushauri wa kisheria kuhusiana na sheria yeyote ya Tanzania. Ripoti hii haifai kuwa kamili au kuomba kwa hali yeyote ya ukweli au ya kisheria. Haijumuishi, na haipaswi kutegemewa au kutekelezwa kama, ushauri wa kisheriaau kuunda uhusi- ano wa wakili-mteja au mtu yoyote au chombo Sio 28 Too Many, Reed Smith, the Thomson Reuters Foundation wala mchangiaji yeyote mwingine katika ripoti hii anajihusisha mwenyewe katika hasara yanayoweza kui- buka na utegemezi wa habari inayopatikana humu ndani au vikwazo vyovyote, pamoja na mabadiliko katika sheria tangu utafiti kumalizika mnamo Mei 2018. Hakuna mchangiaji katika taarifa hii anaji-husisha mwenyewe kama anayehitimu kutoa ushauri wa kisheria kuhusiana na mamlaka yoyote kutokana na ushiriki wake katika mradi au mchango huu katika ripoti hii. Ushauri wa kisheria unapaswa kupati-kana kutoka mshauri wa kisheria anayehitimu katika mamlaka husika wakati wa kushughulika na hali maalum. In-afaa kueleweka, zaidi, kuwa katika nchi nyingi kuna ukosefu wa historia ya kisheria ya adhabu zilizowekwa katika sheria, yaani, kwa mazoezi, adhabu iliyo chini inaweza wekwa.

Acknowledgements/ Makubaliano *:*

Reed Smith
IAC Tanzania

28 Too Many/Orchid Project thanks the volunteers Upendon Jackson and Calvin Ashi for their translation and proof reading, via the UN Volunteers website ***www.onlinevolunteering.org****.*